



Місячний Економічний Моніторинг України

- FATF вилучила Україну з "чорного списку" країн, що не співпрацюють з цією організацією.
- Уряд вирішив використовувати нафтопровід Одеса-Броди у західному напрямку.
- Верховна Рада вилучила положення щодо обрання Президента Парламентом із законопроекту про внесення змін до Конституції.
- Надходження від приватизації за січень та лютий склали третину від запланованих на 2004 рік.
- Позитивне сальдо балансу торгівлі товарами значно знизилося протягом 2003 року, сальдо балансу послуг залишається значним та позитивним.
- У січні доходи державного бюджету були на 0,7% вище запланованого рівня, в той час як видатки виконано на рівні 65% від плану.
- Україна випустила семирічні єврооблігації з доходністю 6,9% на суму 600 млн. доларів США.

**№3 (41)
Березень
2004**

Населення: 48 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 30,5%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 13,4%
Інвестиції/ВВП: 20,3%
Експорт: Росія 17%, ЄС 20%
Імпорт: Росія 35%, ЄС 23%

Політика: Україну вилучено з "чорного списку" FATF

25 лютого Організація по боротьбі з відмиванням брудних грошей (FATF) вилучила Україну зі свого "чорного списку" країн і територій, які не співпрацюють у боротьбі з відмиванням брудних грошей. FATF висловила задоволення поступом України у впровадженні законодавства, спрямованого на боротьбу з відмиванням грошей, та створенні дієвої системи фінансового моніторингу. Це рішення FATF спростить проведення міжнародних трансакцій для українських резидентів. Але найважливішим результатом цього рішення є покращення іміджу України у світі.

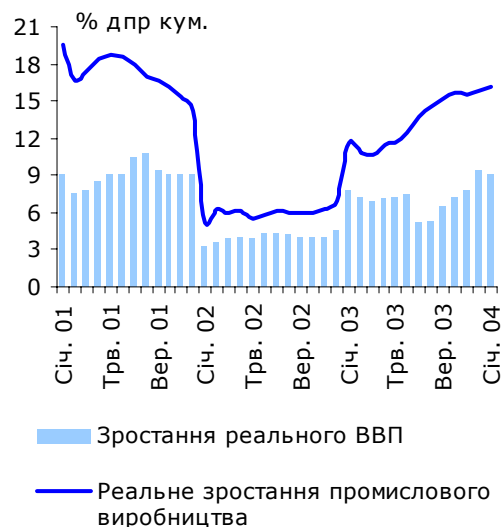
Уряд ухвалив рішення про використання нафтопроводу Одеса-Броди для постачання каспійської нафти до європейських споживачів. До ухвалення цього рішення транснаціональна корпорація "ТНК-ВР" пропонувала використовувати нафтопровід для перекачування російської нафти у протилежному напрямі – з Бродів до Одеси. Після розгляду двох варіантів Уряд вирішив використовувати нафтопровід у європейському напрямі. На даний момент проводяться інтенсивні консультації між Україною, потенційними приватними споживачами та постачальниками каспійської нафти для того, щоб запустити нафтопровід у роботу якомога швидше. Крім того відбуваються переговори з міжнародними фінансовими організаціями з приводу залучення коштів для добування нафтопроводу до Плоцька.

Верховна Рада ухвалила зміни до законопроекту про конституційну реформу, а саме вилучила положення про обрання Президента Парламентом. Зміни підтримали 304 народних депутатів, включаючи соціалістів та комуністів, в той час як необхідно було принаймні 226 голосів. Вилучення цих положень із законопроекту розблокувало переговорний процес у Парламенті, отже, підвищило шанси завершення конституційної реформи. Головною ідеєю конституційної реформи є зменшення повноважень Президента та збільшення повноважень Парламенту, що перетворить Україну на парламентсько-президентську республіку.

Реальний сектор: Продовжуються тенденції 2003 року

У січні реальний ВВП зріс на 9,0% дпр. Найбільше зростання доданої вартості було зареєстровано у обробній промисловості та

Промислове виробництво та зростання реального ВВП



Джерело: Держжомстат

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua

<http://www.ier.kiev.ua>



будівництві, в той час як додана вартість у сільському господарстві скоротилася на 4,2% дпр у продовження тенденцій 2003 року. Промислове виробництво зросло на 16,1% дпр. Як і минулого року, найвищі темпи зростання спостерігалися в машинобудуванні (39,8% дпр), головним чином за рахунок надзвичайно швидкого зростання виробництва транспортного устаткування. Збереження високих темпів росту у будівництві та машинобудуванні дозволяє стверджувати про продовження зростання інвестиційного попиту в першому кварталі цього року.

Галузеві тенденції: Надходження від приватизації в січні-лютому склали третину від запланованих на рік

Приватизація. Фонд державного майна (ФДМ) вже отримав 767 млн. грн. приватизаційних надходжень, що складає одну третину від запланованих на рік доходів від приватизації. Це відбулося завдяки надходженню грошей від приватизації металургійного комбінату ім. Дзержинського, який було продано у 2003 році. У той же час спроба приватизувати 92% акцій "Павлоградвугілля" за стартовою ціною 1,3 млрд. грн. була невдалою, оскільки єдиний претендент на приватизацію не сплатив необхідний гарантійний внесок.

ФДМ закінчив формування реєстру державної корпоративної власності. Згідно з цим реєстром, українська держава володіє акціями 1517 підприємств, а загальна вартість активів складає 34 млрд. грн. ФДМ здійснює управління більшістю державних корпоративних прав України, тоді як Кабінет Міністрів безпосередньо управляє акціями у 21 холдінговій компанії. Новий реєстр, як очікується, дозволить покращити державний нагляд за усіма підприємствами, частка в яких належить державі, а отже запобігти недобросовісному використанню влади керівництвом цих підприємств

Інфраструктура. Наглядова рада призначила нового виконуючого обов'язки голови правління ВАТ "Укртелеком", що стало кульмінацією довготривалої суперечки між керівництвом ВАТ "Укртелеком" та ФДМ щодо дати проведення зборів акціонерів. Ця зміна керівництва може вплинути на продаж 42,86% акцій компанії, який заплановано на другу половину 2004 року. Наразі декілька телекомунікаційних компаній, у тому числі російські "Связьинвест" та "Система Телеком", норвезька "Теленор", німецька "Дойче телеком" та турецька "Сакурова холдінг", прямо чи опосередковано проявили зацікавленість у придбанні акцій ВАТ "Укртелеком".

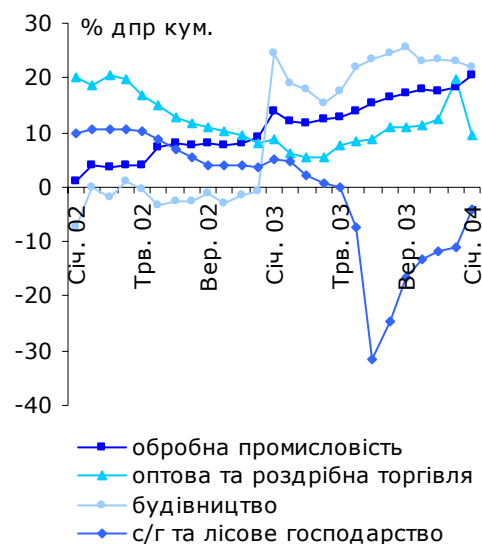
Сільське господарство. За даними Держкомстату, половина всіх сільськогосподарських підприємств задекларувала прибутки у 2003 році, тоді як у 2002 році частка прибуткових підприємств складала 46%. Можливим поясненням зростання кількості прибуткових підприємств є підвищення цін на сільськогосподарську продукцію, що дозволило виробникам компенсувати втрати, пов'язані зі зменшенням врожайності у 2003 році.

Зовнішній сектор: Україна підписала двосторонній протокол зі Швейцарією

У лютому Україна та Швейцарія підписали двосторонній протокол щодо доступу на ринки товарів та послуг в рамках переговорного процесу щодо вступу до СОТ. Зважаючи на те, що Швейцарія відома активною підтримкою лібералізації торгівлі, успіх переговорів з цією країною може пришвидшити переговори з іншими країнами-членами Робочої групи України, як-то з США, Японією, Китаєм, Туреччиною та Литвою.

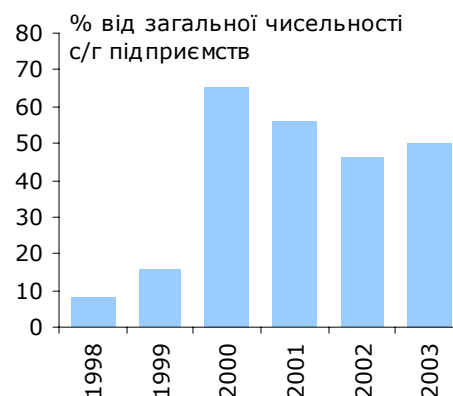
За даними Держкомстату, у 2003 році експорт товарів зріс на 28,5% у доларовому виразі, тоді як імпорту збільшився на 35,6%. Підвищення сукупного внутрішнього попиту стимулювало імпорту

Зростання доданої вартості у деяких секторах економіки



Джерело: Держкомстат

Прибуткові сільськогосподарські підприємства



Джерело: Держкомстат



енергетичних та інвестиційних товарів. Як результат, сальдо балансу торгівлі товарами скоротилося до 60 млн. доларів США у 2003 році проти майже 1 млрд. доларів США у попередньому. Однак згідно з даними Держкомстату, Україна має високе позитивне сальдо послуг на рівні 2859,6 млн. доларів США, що дозволило країні втримати високе позитивне сальдо рахунку поточних операцій.

Уряд посилив своє втручання у зовнішню торгівлю за допомогою нетарифних торгових обмежень. Так, у лютому було припинено митну реєстрацію експортних контрактів для деяких видів кольорових металів. Причиною даного рішення стала необхідність компенсувати дефіцит кольорових металів на внутрішньому ринку. Як очікується, експорт відновиться навесні після того, як буде розроблено механізм реєстрації експортних контрактів. Ці дії підкреслюють поточну тенденцію до використання неринкових інструментів економічної політики в країні.

Фіскальна політика: Виконання бюджету повторює ситуацію минулого року

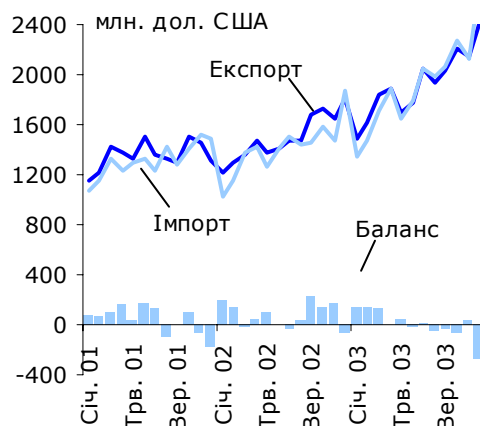
У січні доходи державного бюджету були на 0,7% вище запланованого рівня завдяки значним надходженням від ПДВ, акцизних зборів та імпортного мита. Однак надходження від податку на прибуток підприємств були на 27% нижче запланованих. Видатки бюджету виконано на рівні 65% від плану, що повторює ситуацію минулого року, коли витрати коштів державного бюджету були відкладені на пізніші періоди.

На доповнення до Закону про Державний бюджет 2004 року, Верховна Рада схвалила закон, що вносить зміни до деяких податкових законодавчих актів. Відповідно до схвалених змін, відновлено частину пільг зі сплати ПДВ, дію яких було призупинено Законом про Державний бюджет 2004 року (наприклад, пільги видавництвам друкованих засобів масової інформації), а також було відновлено відшкодування ПДВ експортерам сільськогосподарської продукції. Очікується, що загальний вплив прийнятих змін на доходи бюджету буде нульовим, оскільки відновлення пільг компенсується збільшенням акцизних ставок на бензин та тютюнові вироби, а також підвищенням державного мита та тарифів на ліцензування азартних ігор. Крім того, схвалений закон передбачає зменшення ставки ПДВ до 17% починаючи з 2005 року, і далі до 15% з 2006 року. Законом також вводиться автоматична система відшкодування ПДВ (тобто без попереднього схвалення Державною податковою адміністрацією), що має справити позитивний вплив на довготривалу проблему накопичення заборгованості з відшкодування ПДВ експортерам. Для набуття чинності схвалений Парламентом закон має бути підписаний Президентом.

Монетарна політика: НБУ вживає заходів для стримування пропозиції грошей

У лютому Національний банк прийняв декілька рішень, що матимуть стримуючий вплив на зростання ліквідності банківського сектору. По-перше, попит банків на ліквідні ресурси має збільшитись, оскільки НБУ заборонив покривати обов'язкові резерви готівкою в касі банку. В той же час, починаючи з березня НБУ зробив умови доступу банків до коштів НБУ дещо жорсткішими, хоча й ввів додаткові інструменти, які можуть використовуватись для застави. Крім того, ресурси центрального банку подорожчали через те, що Нацбанк знов підвищив ломбардну ставку (ставку за кредитами overnight) з 8,5% до 8,7% річних. Окремо ці заходи не мали б значного впливу на банківський сектор, але разом вони можуть спровокувати підвищення міжбанківської процентної ставки, а значить й інших процентних ставок банків. Дії НБУ можна

Зовнішня торгівля товарами



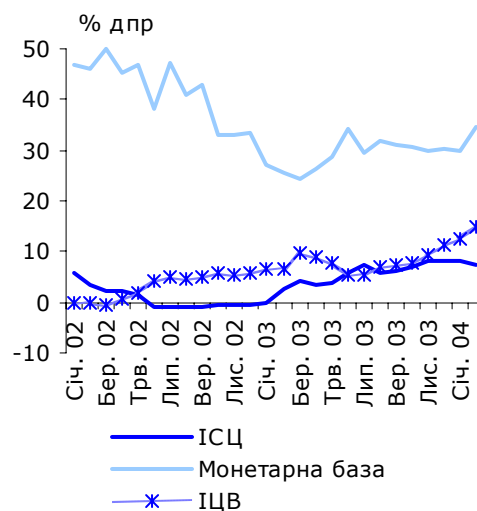
Джерело: Держкомстат

Виконання державного бюджету у січні



Джерело: Держ авне казначейство

Інфляція та монетарна база



Джерело: Держкомстат, НБУ



вважати такими, що спрямовані на обмеження грошової експансії. В лютому грошова база збільшилась на 34,6% дпр, а пропозиція грошей зросла на 47,8% дпр.

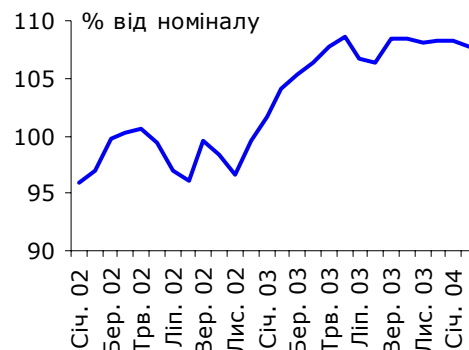
Зростання цін на споживчі товари продовжує уповільнюватись. Так, у лютому індекс споживчих цін зріс на 7,4% дпр. Однак уряд висловив занепокоєння з приводу досить швидкого зростання цін на продукцію промисловості (у лютому індекс цін виробників промислової продукції зріс на 14,9% дпр) та оголосив про наміри втрутитись у механізм формування цін на окремі види товарів, а саме на будівельні матеріали та на металопродукцію. Хоча така політика уряду може допомогти у стримуванні цін в короткостроковій перспективі, дуже вірогідно, що вона спровокує навіть швидкіше зростання цін після президентських виборів.

Фінансові ринки: Україна продала єврооблігації на суму 600 млн. доларів США

Наприкінці лютого Україна успішно провела розміщення єврооблігацій строком обігу сім років на загальну суму 600 млн. доларів США. Доходність випуску становила 6,9%, що є найнижчим рівнем доходності, за яким Україні вдавалось коли-небудь розмістити єврооблігації. Основною причиною успішності випуску можна назвати вдало обраний час: сприятливе враження від швидкого розвитку економіки у 2003 році було підсилено нещодавнім виключенням України з чорного списку FATF. Цей випуск дістав оцінку В+ зі стабільним прогнозом від рейтингового агентства Fitch.

Згідно з наказом Міністерства фінансів, обсяг купівлі нерезидентами облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) буде обмежено. Спеціальна комісія, до складу якої ввійдуть представники Національного банку та Міністерства фінансів, буде визначати максимальний обсяг купівлі облігацій нерезидентами. Сьогодні, коли державні облігації не є привабливим фінансовим інструментом для інвесторів через невідповідність їх доходності ризику, введені обмеження видаються зайвими.

Ціни українських єврооблігацій у 2002-2004 роках*



* Деноміновані в євро

Джерело: Арт-Капіталі Ф ранкфуртська фондова біржа



Економічні Тенденції		ІВкв 02	Ікв 03	ІІкв 03	ІІІкв 03	ІVкв 03	Лис.	Грд.	Січ.	Лют.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	6,1	7,9	9,3	12,1	...	9,0	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	5,2	7,9	8,6	7,8	9,3	7,7*	8,5*	9,0*	...
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	7,0	10,7	12,4	15,2	15,8	15,5	15,8	16,1	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	1,2	1,3	-6,0	-16,6	-10,2	-12,3	-10,2	-6,4	...
ІСЦ	% дпр	-0,6	4,3	5,9	6,2	8,2	8,1	8,2	8,1	7,4
ІВЦ	% дпр	5,7	9,9	5,3	7,4	11,1	9,4	11,1	12,4	14,9
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	10,7	24,6	23,8	23,7	...	27,9"	28,5"
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	4,9	22,8	23,3	25,1	...	33,6"	35,6"
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	0,98	0,32	0,29	0,12	...	0,34"	0,06"
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	3,17	1,08	1,82	2,49	...	x	x	x	x
Поточний рахунок	% ВВП	7,7	11,9	9,2	7,5	...	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	4,42	4,60	6,17	6,68	...	6,95	6,94	7,04'	7,62'
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	33,6	24,4	34,2	31,0	30,2	30,0	30,2	30,0	34,6
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	19,5	17,9	17,2	18,1	17,9	18,0	17,9	17,8	18,0
Обмінний курс, середній	дол. США	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	5,33	5,71	6,05	6,00	6,34	6,23	6,54	6,73	6,74

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

' Власна оцінка, що базується на даних про чисті міжнародні резерви НБУ

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат) кварталні дані містять експорт та імпорт товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні кварталні перегляди ВВП

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (НБУ)

*** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Номінальний ВВП	млрд. грн.	81,5	93,4	102,6	130,4	170,1	204,2	225,8	263,2
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	44,6	50,2	41,9	31,6	31,2	37,8	42,6	49,4
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-10,0	-3,0	-1,9	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,3
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-5,1	-0,3	-1,0	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-9,5	-1,9	-9,6	-6,9	9,8	10,2	1,2	-10,2
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	80,2	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	39,7	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1	7,8
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	17,3	5,0	35,4	15,7	20,8	0,9	5,7	11,2
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	19,1	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7	...
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,4	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9	...
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,3	-1,3	0,9 °	1,2 °°	1,4	3,1	...
Поточний рахунок	% ВВП	-2,7	-2,7	-3,1	2,9 °	3,8 °°	3,74	7,7	...
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	...
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	2,0	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42	6,94
Бюджетний баланс***	% ВВП	-5,1	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2
Загальний державний борг	% ВВП	25,0	30,3	49,4	61,4	45,2	36,3	34,3	29,5
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	20,5	19,4	38,4	49,9	33,0	26,0	24,6	17,3
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	38,0	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6	34,6
Обмінний курс, середній	дол. США	1,83	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,88	1,90	3,43	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	2,32	2,11	2,77	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,36	2,11	4,02	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

*** Бюджетний баланс розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

° Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована

°° Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

Скорочення

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно